

Dobrá výchovná metoda – co to je?

Přivírání očí je konejšivý signál, který byl vyvolán koněm. Kromě toho opisuje rhodeský ridžbek celým tělem oblouk. I to patří mezi konejšivé signály.

Správná výchova psů HNED OD POČÁTKU 13. díl

Konejšivé signály – ty přece dobře známe i z každodenního běžného života třeba v kanceláři! Tak kupříkladu jeden spolupracovník se rozvášní a chce rozpoutat ostrou výměnu názorů, zatímco druhý konejšivě pohybuje rukou. Někteří lidé, když jsou slovně napadeni, vtáhnou krk, jiní hledí do země. To všechno není nic jiného než pokusy zklidnit protivníka.

Norská etoložka Turid Rugaasová nazývá tyto signály Calming Signals, tedy konejšivé nebo chlácholivé signály, a již mnoho let zkoumá, jakými způsoby chování psi brání stupňování napětí. Mimořádně zajímavé mi na tom připadá, že tyto signály se může naučit každý majitel psa a také je sám použít při komunikaci se zvířaty. Může to neobyčejně usnadnit výchovu.

Konejšivé signály jsou pro psa něčím na způsob životního pojištění. S jejich pomocí jsou například schopni odvrátit

zuřivý útok pouhým odvrácením hlavy. I tento fenomén je znám z oblasti mezilidských vztahů. Ten, kdo vyvolává spor, pevně pohlíží na svého protivníka a dívá se mu sebevědomě do očí. Jako kdyby říkali „Jen pojď!“ Kdo nemá zájem na případném fyzickém vypořádání, instinktivně se přímému očnímu kontaktu vyhýbá. A nemusí to být příznak zbabělosti, spíše to vypovídá o diplomatických schopnostech a talentu uvolnit napjatou situaci.

Psi, kteří se cítí ohroženi, otáčejí hlavu nejprve na jednu a potom na druhou

stranu, nebo ji na delší dobu odvrátí úplně. „Někdy je ten pohyb sotva rozpoznatelný, jindy se zase hlava otočí jinam téměř přehnaně. To záleží na daném psovi a na situaci, v níž se nachází,“ vysvětluje Turid Rugaasová.

ODVRACENÍ HLAVY

Zajímavé je, že odvrácení hlavy lze pozorovat nejen v evidentně riskantních situacích. Podobné chování vyvolává také přemíra pozornosti. Můj pes reaguje na nechtěné objímání, laskání nebo poplácá-

Dobrá výchovná metoda – co to je?

vání právě takovým odvrácením hlavy a signalizuje tím, že mu situace není příjemná a necítí se v ní dobře. Právě to lze velmi často pozorovat u dětí a nezřídka také u netaktních dospělých: odvracejí hlavu, když se k nim někdo přiblíží příliš

Zívání většinou není příznakem únavy, ale mnohem častěji stresu

blízko, aby tím vyjádřili svou nelibost nad nežádoucím přibližováním - takový signál je naprosto jednoznačný.

Když jsem si poprvé uvědomila účinky tohoto způsobu chování, okamžitě jsem si předsevzala, že od této chvíle budu odvracení hlavy používat při komunikaci se psy. Když to tak bezchybně funguje mezi zvířaty, musí se to přenášet i na cvičitele, ne?

ZABRÁNIT ÚTOKU

Je nepochybné, že takřka všichni nejistí psi, s nimiž jsem měla co do činění, se stali výrazně sebevědomějšími poté, co jsem hlavu otočila na stranu, když jsem se k nim blížila. Tentýž efekt jsem pozorovala u psů, kteří se mnou cítili utiskováni a reagovali štěkáním a vrčením. Až na vás nějaký pes bude reagovat nejistě, můžete si to někdy zkusit sami. Budete překvapeni, jak uklidňující účinky má pouhopouhé odvrácení hlavy. Jeho prostřednictvím psu signalizujete, že nepředstavujete žádné nebezpečí, a to může v nebezpečné situaci dokonce i odvrátit hrozící útok psa.

„Když se potkají dva psi, často si můžete všimnout, že oba jednou nebo vícekrát pohlédnou na stranu a následně k sobě přijdou a pozdraví se. Sice ani tehdy ne zepředu, ale přece jenom už s mnohem větší důvěrou,“ říká Turid Rugaasová. Z tohoto chování se můžeme mnohému naučit, zvláště pokud jde o styk s nejistými psy.

ZAMRKEJTE PŘECE!

Ne všichni psi odvracejí hlavu, aby svého protivníka uchlácholili. Mnozí mnohem raději používají své oči a žádoucího efektu dosáhnou jejich prostřednictvím. Ani tento mechanismus nám není cizí. Nebo jste si doposud nikdy nevšimli, že vaše okolí reaguje mnohem pozitivněji na přátelský pohled než na podmračený výraz? Když jde o to uklidnit své sociální okolí, psi ovšem nepoužívají ani tak šarmantní pohledy jako mnohem spíš rychlé zamžikání. Nebo nechají své oči putovat z jedné strany na druhou. Toto chování lze pozorovat v naprosto rozdílných situacích: například když se nějaký pes cítí být ohrožen svým vrstevníkem nebo když má problémy s ostrým rozkazovacím tónem svého majitele. Někdy pro něj není možné, aby otočil hlavu, a také v tom případě psi rádi používají pohyby očí k tomu, aby signalizovali svou nelibost.

Z tohoto chování se mohou něco naučit i majitelé psů. „Všechny tyto konejšivé signály můžete použít i vy sami. Pokud byste z nějakého důvodu měl mít problémy s otočením hlavy, nebo - což se mi několikrát stalo - stojíte před psem připraveným k útoku, který zavrčí, jakmile jen nepatrně pohnete hlavou, potom může být mrkání víčky docela dobrou alternativou,“ ujišťuje psí trenérka Turid Rugaasová.

ODVRAŤTE SE

V takových situacích může být to nejvhodnější reakcí i odvrácení se. Psi většinou nejprve vyzkoušejí několik jiných

Na velikosti nezáleží: menší pes působí na většího takovým dojmem, že ten se posadil a odvrací hlavu – typické chlácholivé signály.

chlácholivých signálů, než se ke svému protějšku otočí zadní částí těla. Totéž chování často vykazují, když se k nim přibližujeme příliš rychle nebo příliš bouřlivě. „Váš pes bude tyto signály používat v mnoha situacích. Když k němu nějaký pes běží trochu moc rychle a divoce, když jste rozčilení a působíte agresivně nebo když ke psu kráčíte s jasným úmyslem ho potrestat nebo k němu být jinak nepříjemní. Jsou-li dospělí psi příliš trápeni štěňaty a mladými psy, ve většině případů se od nich prostě odvrátí. Když trhnete vodítkem a začnete svému psu nadávat, pokusí se své tělo od vás odvrátit, jak jen to půjde, aby vás uklidnil. Nepoužívá tento signál proto, aby tím dával najevo ignoranci nebo dokonce dominanci, nýbrž se jen pokouší, jak jen to je možné, vyhnout se konfliktu,“ vysvětluje Turid Rugaasová.

I tady se lze od psů jen učit. Pokud se vás

Odvracením hlavy a krátkodobým přivíráním očí signalizuje tato čivava nejistotu

Dobrá výchovná metoda – co to je?

Když si pes lehne na záda, nemusí to nutně znamenat, že se podřizuje. Dokud se nohy nacházejí na zemi, jde o konejšivý signál.

nějaký pes bojí nebo se cítí ohrožen, usnadněte mu celou situaci tím, že se prostě celým tělem odvrátíte. Totéž praktikují, když na mě pes chce skočit. Otočím se k němu zády a s celým tyjátrrem je konec. Jakmile pes pochopí tuto souvislost, měli byste ho pochválit a věnovat mu uznání. Jinak bude mít za to, že se musí pokusit na vás vyskočit, aby si získal vaši pozornost.

MOC JAZYKA

Jednoznačnými konejšivými signály nejsou jen cílené pohyby hlavy a očí nebo odvrácení těla. Také často pozorované olizování nosu je takovým „calming“ signálem. A právě toto chování je velmi často vykládáno zcela chybně. Jak často slyším „Ach, podívej, Ben se snaží vlichotit“, a já vidím psa bigla, jenž si zoufale olizuje čenich, protože jeho majitelka se zase jednou proti němu rozeběhla s vyceněnými zuby. Ne, to nemá nic společného s tím, že by se pes snažil udělat hezcím, ale je to výraz nejistoty. Vyjadřuje tím: „Prosím, ne tak bouřlivě. Znejistuješ mě.“

Olizování nosu lze pozorovat v mnoha situacích:

- Při ošetření u veterinárního lékaře.
- Při setkání s neznámým psem.
- Když psy hubujeme nebo je nějak jinak trestáme.
- Když se psi dostanou do situace, která je pro ně neznámá.

I když by se vám teď chtělo se s nimi mazlit... zkuste pro zlepšení komunikace

se svým psem použít raději jazyk. Kanadská odbornice na zvířata Linda Tellington-Jonesová, která mimo jiné vyvinula metody Tellington Training a TTouch pro psy, používá tyto konejšivé signály u psů velmi úspěšně. „Když si všimnu, že je pes velmi nejistý, přejedu si jazykem přes rty a podívám se stranou. Většinou ho to ihned uklidní,“ říká Linda Tellington-Jonesová.

DALŠÍ KONEJŠIVÉ SIGNÁLY

A ani to ještě není všechno. Existuje celá řada signálů, které zde můžeme jen stručně zmínit. K nejdůležitějším patří:

● **Strnutí:** když pes situaci vyhodnotí jako velmi podezřelou a nevidí pro sebe žádnou možnost elegantně se stáhnout, většinou najednou jakoby zamrzne v pohybu. Strne v okamžité pasivitě a pokouší se tím vyhnout konfliktu.

● **Časová lupa:** Ke konejšivým signálům patří i úplně pomalý průběh pohybů. Rychlé pohyby působí výhrůžně a tomu se psi bezpodmínečně chtějí vyhnout, pokud nesměřují ke konfliktu.

● **Vrtění ocasem:** Mávání ocasem sem a tam nemusí vždy znamenat, že pes má radost, i když to je stále ještě převažující mínění. Vrtění ocasem by mělo být interpretováno vždy jen spolu s veškerou řečí těla. Může vyjadřovat strach, nejistotu, agresi nebo stres. Často se ale také jedná o chlácholivý signál, který má uklidnit náladu.

● **Usedání a ulehání:** Mnozí psi se, když se k nim blíží hrozivý soukmenovec, prostě posadí. Pokud to nestačí, před usednutím se ještě otočí kolem dokola. Neznamená to nic jiného než: „Jsem absolutně mírumilovný a nestojím o žádný konflikt.“ Stejně se to má i s uleháním, jež bývá často mylně interpretováno jako podřizenost. O podřizenost se jedná jen v případě, že nohy psa směřují vzhůru do vzduchu. Pokud spočívají na zemi, jedná se o jeden z nejsilnějších konejšivých signálů.

● **Zívání:** Únava? Ne, to by bylo příliš banální. Zívání u psů většinou nemá nic společného s vyčerpáním. Často slouží jako konejšivý signál, jímž pes reaguje na stres, zlobu nebo agresi. Bez problémů ho mohou použít také majitelé psů, pokud chtějí svého psa uklidnit a spontánně uvolnit. *Isabella Henzegová*

Toto chování by mnozí špatně interpretovali jako roztomilé a hravé. Nejedná se však o nic jiného než o podřizenost: všechny čtyři nohy tohoto jorkšírského teriéra směřují vzhůru a zároveň si olizuje nos. Zjevně se cítí výrazně ohrožen.